

**Základní škola, Znojmo, Václavské náměstí 8, příspěvková
organizace
Václavské náměstí 133/8**

Školní preventivní strategie

Primární prevence rizikového chování

Na období 2020 – 2024

Základní údaje

NÁZEV A ADRESA ŠKOLY	Základní škola, Znojmo, Václavské náměstí 8, příspěvková organizace Václavské náměstí 133/8 669 02 Znojmo
ŘEDITELKA ŠKOLY	Mgr. Renata Jahodová Tel: + 420 739 389 031 Email: podatelna@zsvaclavskenam.cz
ŠKOLNÍ PSYCHOLOG	Mgr. Eva Kneblová Email: eva.kneblova@zsvaclavskenam.cz
ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE VN	Mgr. Radka Štolová Email: radka.stolova@zsvaclavskenam.cz
ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE JP	Mgr. Petr Jandora Email: petr.jandora@zsvaclavskenam.cz
VÝCHOVNÝ PORADCE VN	Ing. Petra Maxová Email: petra.maxova@zsvaclavskenam.cz
VÝCHOVNÝ PORADCE JP	Mgr. Lenka Brdová Email: lenka.brdova@zsvaclavskenam.cz
KARIÉRNÍ PORADCE	Mgr. Tamara Bulantová Email: tamara.bulantova@zsvaclavskenam.cz

ÚVOD

Školní preventivní strategie je dlouhodobý záměr školy, který definuje dlouhodobé cíle v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Přizpůsobuje se kulturnímu a sociálnímu klimatu, struktuře školy, specifickým žakovské populace i okolí školy, a především respektuje rozdíly ve školním prostředí.

Sociálně patologické jevy patří bezesporu mezi největší společenské problémy, proto je primární prevence spolu se vzděláváním žáků velmi důležitá. Tato prevence má za úkol předcházet sociálně nežádoucím jevům a zároveň podpořit odolnost žáků vůči nim. Klíčovou roli zde hraje poskytování informací o problematice projevů rizikového chování podávaných žákům přiměřeně jejich věku.

Součástí školní preventivní strategie je každoročně vypracováváný a na závěr školního roku vyhodnocovaný konkrétní dokument - **Minimální preventivní program** (dále jen „MMP“). Cílem MMP je ve spolupráci se zákonnými zástupci předcházení projevům rizikového chování žáků. V případě zjištění probíhajícího rizikového chování je třeba zamezit jeho dalšímu šíření, a to nejen ve spolupráci se zákonnými zástupci žáka, ale také s dalšími institucemi.

Nutné je společně formovat takovou osobnost žáka, která je schopná orientovat se v dané problematice vzhledem ke svému věku, ptát se, zkoumat, dělat vlastní rozhodnutí a být za ně zodpovědný a zvládat základní sociální dovednosti. Mezi základní principy strategie prevence rizikového chování patří především výchova žáků ke zdravému životnímu stylu a osvojení si pozitivní sociální chování. Hlavním cílem MMP je vytvoření a udržení optimálního sociálního klimatu ve škole. Součástí programu je také účast pedagogů na odborných školeních, besedách a vzdělávacích programech.

Zmapování situace pro vytýčení cílů ŠPS

Charakteristika školy

Základní škola, Znojmo, Václavské nám. 8 je úplnou školou s 1. - 9. postupným ročníkem. Ve škole působí 33 pedagogů a 31 ostatních pedagogických pracovníků. V současné době je ve škole vzděláváno 420 žáků.

Základní škola se nachází ve dvou areálech, ty jsou od sebe vzdušnou čarou vzdáleny cca 2 km. Hlavní budova se nachází v centru města na Václavském náměstí, budova odloučeného pracoviště u Jubilejního parku.

Hlavní budova základní školy je umístěna v samotném historickém jádru města. V této budově se vzdělávají děti přípravné třídy a žáci od 1. do 9. ročníku. Složení žáků zahrnuje většinou žáky s potřebou podpůrných opatření, romské děti, děti z dětského domova a z nepodnětného prostředí. Takle skutečnost hraje nemalou roli při plánování a stanovování cílů školy.

Budova odloučeného pracoviště je mimo centrum města, v blízkosti městského parku. Škola zde zabezpečuje pouze výuku na I. stupni. I zde tvoří velkou skupinu žáků žáci s potřebou podpůrných opatření.

Škola se profiluje jako škola rodinného typu, jejíž velkou předností je nízký počet žáků ve třídách. Žáci jsou vedeni k empatii, rozvíjení smyslu pro odpovědnost, schopnosti překonávat překážky, rozvoji tvořivého myšlení, seberealizace a zdravého sebevědomí. Značná část aktivit školy vyplývá z pojetí školního vzdělávacího programu „Přírodou ke vzdělávání“.

Sociální oblast

V současné době navštěvuje školu okolo 420 žáků. Navštěvují ji z větší části děti, které nebydlí ve spádovém obvodu. Jejich zákonní zástupci ji vyhledávají především pro mnohaleté zkušenosti pedagogů s výukou žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a pro menší kolektivy tříd umožňující větší individuální přístup.

Spádový obvod (zejména historický střed města) je územím s nízkým počtem školské populace. Je velmi malý předpoklad, že v této části města naroste počet narozených dětí. Současně je v této budově velké zastoupení dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, což vzhledem k nastavení současné společnosti odrazuje velkou část rodičovské veřejnosti.

V blízkosti odloučeného pracoviště se nachází úplná sídlištní škola, kterou navštěvuje velká část žáků z našeho obvodu, popř. na ni přechází na druhý stupeň ZŠ.

Aktuální stav

V současné době pozorujeme různé projevy rizikového chování žáků naší školy. Objevuje se vulgární vyjadřování, kouření, vandalismus, v poslední době také kyberšikana, agrese a záškoláctví, které je však díky důslednému sledování docházky třídních učitelů včas odhaleno a řešeno.

Žáci si přinášejí vzorce chování, které můžeme ve škole ovlivnit, ale zásadní změna v chování žáka může proběhnout jen ve spolupráci se zákonnými zástupci. Primárním cílem naší školní preventivní strategie je především zlepšení vztahů zákonných zástupců a pedagogických pracovníků v problematice chování žáků ve třídě. Zákonní zástupci vidí chování svých dětí v jiné rovině, poměrně často mívají neobjektivní informace, nemají důvěru v učitele a školu o problémech informují až v krizové situaci.

Základní charakteristika školní preventivní strategie

- **Cílem** školní preventivní strategie je předcházet, zabraňovat a eliminovat výskyt sociálně patologických jevů u žáků naší školy.
- **Prostředkem** je redukování podmínek pro existenci a rozvíjení sociálně patologických jevů ve školním prostředí, a to všemi dostupnými způsoby jako je např. vhodná organizace výuky, nabídky žádoucích volnočasových aktivit až po výkon dohledu nad žáky a působení na rodinné prostředí žáků.
- **Produktem** je zdravá mládež, která je odolná vůči sociálně patologickým rizikům (výchovná a osvětová činnost ve vyučovacích hodinách, realizace školních preventivních aktivit a využívání nabídky ostatních spolupracujících organizací na úseku primární prevence).
- **Smyslem** prevence je formovat takové postoje žáků ke všem druhům rizikového chování, které takovému chování i jeho následnému opakování předcházejí. Základem

prevence je zejména výchova žáků základní školy ke zdravému životnímu stylu a k osvojování pozitivního sociálního chování.

- **Prevence** sociálně patologických jevů je směřována nejen do samotného vyučování, ale také do zájmových útvarů, práce školní družiny, výletů, exkurzí apod. Důraz je kladen i na oblast sociálně právní, na občanskou a rodinnou výchovu. Preventivní témata se prolínají všemi oblastmi práce a života školy.

Konkrétním úkolem preventivní práce je snižovat počet vyskytujících se negativních jevů, posilovat u žáků školy odpovědnost za své činy, svůj život a zdraví, účinně bránit vzniku projevů šikany mezi žáky, minimalizovat riziko závislosti na drogách apod. To vše, je založeno na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

Základní kompetence prevence

- Zvyšování sociální kompetence, tzn. rozvoj sociálních dovedností k efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomování si důsledků svého jednání.
- Posilování komunikačních dovedností, schopnost řešit problémy, konflikty, neúspěchy, kritiku, adekvátní reakce na stres apod.
- Vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole, podpora zdravého životního stylu a ochrana zdraví (např. relaxační aktivity, přátelská atmosféra, vzájemná důvěra a tolerance apod.).
- Formování společensky žádoucích hodnot a postojů u žáků, pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot a také humanistické postoje.

Hlavní oblasti zaměřené prevence

Předcházení rizikovým jevům v chování u žáků:

- Záškoláctví
- Šikana
- Vandalismus, násilí a agresivita
- Rasismus, xenofobie, antisemitismus, politický a náboženský extremismus, sektářství
- Užívání návykových látek a zneužívání léků
- Závislost na internetu, patologické hráčství, virtuální drogy

Rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- Domácího násilí
- Týrání a zneužívání dětí vč. komerčního zneužívání

- Ohrožování mravní výchovy mládeže, sexuální zneužívání dětí
- Poruch příjmu potravy
- Sebeпоškozování
- Problémové situace týkajících se žáků s PAS

Řešení přestupků:

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny příslušné sankce. Jsou sledována i další riziková chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření.

V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. Individuální pohovor se žákem
2. Jednání se zákonnými zástupci
3. Doporučení kontaktu s odborníky
4. V případě nezájmu zákonných zástupců uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. V případě dealerství oznámení Policii ČR

Cíle školní preventivní strategie

Hlavním cílem je: „**SNÍŽIT MÍRU RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ A ELIMINOVAT JEHO VZNIK**“

Základní cíle:

Dlouhodobé:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí a sociálních dovedností žáků vůči tlaku vrstevnické skupiny
- funkční informační systém
- funkční systém vzdělávání školního metodika prevence i ostatních členů ŠPP
- rozšiřovat činnost školního poradenského pracoviště ve složení školní psycholog, výchovní poradci, školní metodik prevence a zástupkyně ředitelky s cílem poskytovat poradenskou pomoc zákonným zástupcům, žákům i pedagogům školy, zejména v prevenci rizikového chování a v individuálním přístupu k potřebám žáků
- průběžně doplňovat odbornou kvalifikaci pedagogů v prevenci rizikového chování

- na třídních schůzkách a individuálních konzultacích (učitel – zákonný zástupce - žák) informovat zákonné zástupce o činnosti školy, zhodnotit za dané období chování a prospěch žáků, stabilizovat vztahy škola – rodina, učitel – žák

Střednědobé:

- zapojování rodin do života školy
- pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- v rámci péče o tělesnou a duševní hygienu žáků využívat co nejvíce přírodu v okolí školy (venkovní hřiště, Gránické údolí, Jubilejní park), zařazovat v co největší míře pobyt venku, relaxační aktivity, školy v přírodě, využít k tomu i náplň činnosti školní družiny
- k žákům přistupovat diferencovaně, respektovat jejich individualitu – prohloubit péči o nadané žáky, zajistit odbornou péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- účinnou prevencí a dobrou spoluprací se zákonnými zástupci předcházet vzniku neomluvené absence
- zaměření na prevenci školní neúspěšnosti, podporu vzdělávání žáků s OMJ
- soustředit se na řešení kázeňských přestupků žáků, neprodleně tyto řešit, včetně hrubého chování ke spolužákům i pedagogům
- pracovat s problémovými třídami, jedinci, využití odborné pomoci (školní metodik prevence, školní psycholog, výchovný poradce, PPP, SPC, SVP aj.). Při práci využívat Metodického doporučení MŠMT.
- spolupracovat se zřizovatelem, s Městskou policií, Policií ČR a OSPOD při řešení výchovných problémů a realizaci besed pro žáky

Krátkodobé:

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- nabídnout žákům účast na kroužcích a mimoškolních zařízeních pro volný čas
- šetření vztahů ve třídách, jejich vyhodnocování, rozbor se třídou na třídnické hodině
- zajistit prožitkové programy a besedy s externími odborníky
- získat přehled o všech nebezpečích a formách rizikového chování
- připravit se na setkání s drogou a jiným nebezpečím, umět drogu odmítnout a vhodně reagovat
- pravidelně oceňovat pozitivní projevy žáků v různých oborech a oblastech, vyzvednout je na jednání pedagogické rady, třídních schůzkách, prostřednictvím internetových stránek školy

- informovat zákonné zástupce o možnostech získávání informací a rad v oblasti prevence rizikového chování žáků v rámci konzultačních hodin
- zvat zákonné zástupce na pravidelné třídní schůzky a konzultace
- naplňovat Minimální preventivní program pro daný školní rok
- vyhledávat projevy možného výskytu forem rizikového chování, snažit se včas reagovat na vzniklé situace, spolupracovat se zákonnými zástupci a dalšími organizacemi
- provádět interní šetření mezi žáky
- využívat odbornou literaturu a internet k prohlubování znalostí z oblast prevence rizikového chování žáků

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dosáhnout toho, že je žák odpovědný za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku a rozumovým schopnostem, s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům. Je schopný dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí při vědomí všech alternativ. Přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi je schopný řešit, případně je schopný nalézt pomoc pro řešení problémů. Má vyhraněný negativní vztah k návykovým látkám. Dokáže se podílet na tvorbě prostředí a životních podmínek, je otevřený a pozitivně nastavený k sociálním vztahům a aktivně přijímá zdravý životní styl (životosprávu, sportovní a kulturní aktivity).

Opatření k minimalizaci rizikových projevů chování

Pedagogičtí pracovníci:

- vedení třídnických hodin k danému tématu, práce třídního učitele s kolektivem, včasné řešení případných konfliktních situací mezi žáky,
- začlenění problematiky do vhodných předmětů, besedy, zabezpečení výukových materiálů,
- důslednost třídních učitelů při omlouvání absence žáků,
- svědomité provádění dozorů, poučení žáků, odvádění žáků po ukončení výuky po schodech,
- spolupráce s odborníky („sít pomoci“ – koordinuje metodik prevence a školní psycholog)

Zákonní zástupci žáků:

- dostatečná oboustranná informovanost o případných negativních jevech, společné hledání řešení problému,
- účast na akcích pořádaných školou, aktivní zapojení alespoň některých zákonných zástupců do jejich organizace

Žáci:

- aktivní zapojení do akcí, které na škole probíhají,
- účast na besedách a preventivních programech

Koordinace preventivních aktivit ve škole

Školní psycholog

Koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí pedagogickým pracovníkům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji. Pedagogičtí pracovníci informují paní psycholožku o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu se zákonnými zástupci, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Paní psycholožka vede individuální konzultace se žáky, se zákonnými zástupci, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – PPP, SPC, SVP, OSPOD aj.

Školní metodik prevence

Metodik prevence vytváří preventivní program školy, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s pedagogickými pracovníky v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje se specializovanými institucemi a organizacemi. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy, shromažďuje veškeré informace a zpětné vazby v průběhu realizace preventivního programu školy v daném období, dále koordinuje aktivity školy zaměřené na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, nekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování. Spolupracuje s dalšími odborníky, zajišťuje preventivní programy pro třídní kolektivy v oblasti rizikového chování a ve spolupráci s výchovným poradcem a školním psychologem se podílí na řešení výchovných problémů žáků. Hodnotí realizaci preventivního programu školy. Vede písemné záznamy ze všech jednání, eviduje výskyt rizikových forem chování u jednotlivých žáků tříd a navrhuje opatření v případě porušení ŠŘ.

Výchovný poradce

Zajišťuje výchovné složky činnosti školy, péči o nadané žáky a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, dále úzce spolupracuje se školním psychologem a metodikem prevence. Ve spolupráci s třídními učiteli věnuje pozornost také nadaným a talentovaným žákům a navrhuje další péči o ně.

Kariérní poradce

Poskytuje poradenskou činnost pro zákonné zástupce a žáky při volbě povolání (např. informace o jednotlivých typech škol, požadavcích a předpokladech přijetí, seznamuje žáky s organizací přijímacího řízení ve středních školách a konzervatořích, provádí tisk a kontrolu přihlášek ke studiu, vydává žákům *Zápisové lístky* a vede jejich evidenci, poskytuje individuální konzultace pro žáky a jejich rodiče, vyhodnocuje výsledky přijímacího řízení.

Třídní učitelé

Spolupracují se všemi účastníky školního poradenského pracoviště. Koordinují všechny aktivity ve třídách. Třídní učitel zná třídu natolik, aby byl schopen směřovat realizaci programu cíleně s ohledem na specifika své třídy. Má díky neustálému kontaktu se svými žáky vytvořeny jedinečné podmínky pro systémovou preventivní práci. Průběžně získává důvěru žáků a sleduje jejich chování, a především změny v jejich chování. Třídní učitel je v kontaktu se zákonnými zástupci žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, individuálních konzultací, osobních setkání a dalších možností komunikace. Poskytuje rodičům informace o rizikovém chování. Sleduje školní docházku žáků a vypracovává PLPP a IVP.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Respektují věkové a osobností zvláštnosti žáků, mimořádnou pozornost věnují problémovým, handicapovaným žákům a žákům se sociálním znevýhodněním. Informují členy školního poradenského pracoviště o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o porušování pravidel soužití ve škole či neomluvené absenci. Nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace.

Participující odborné instituce naší školy

Pedagogicko-psychologická poradna Znojmo, Speciálně pedagogické centrum Znojmo, Brno, OSPOD, PČR, Městská policie Znojmo, Středisko výchovné péče Labyrint, aj.

Při tvorbě Školní preventivní strategie škola vychází z těchto dokumentů:

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019–2027